

CASSANDRA

KIMA GUITART

Catàleg editat amb motiu de l'exposició

Cassandra. Kima Guitart

Espai Zero, Centre de Documentació i Museu Tèxtil, Terrassa

Del 20 de febrer al 12 d'abril de 2022

Coordinació

Sílvia Carbonell Basté

Textos

© Pilar Bonet Julve i Marilena de Chiara, textos de presentació

Crèdits fotogràfics

© Kima Guitart, © Ramon Casacuberta (foto *Al Llindar*, pàg. 32),

© Lola Jané (retrat de Kima Guitart, pàg. 34)

Centre de Documentació i Museu Tèxtil

Salmeron, 25

08222 Terrassa

www.cdmt.cat

Disseny i maquetació

Txeni Gil, projectes gràfics i editorials

Impressió

Singular

ISBN 13

978-84-123228-3-5

Data de l'edició

Febrer de 2022

 MUSEU
TÈXTIL
TERRASSA

ES UN CONSORCI DE:

CASSANDRA

KIMA GUITART

LA TÚNICA DE CASSANDRA

Aquesta és una història de dones clarividents i teixits escriturats. El relat expositiu i posada en escena de dues veus en femení: l'artista contemporània Kima Guitart i la mítica profetessa Cassandra, filla dels reis de Troia.

L'escenari de les sales ens ofereix un relat coral d'imatges tèxtils i veus ocultes. Tot és fràgil i al mateix temps intens. Les sedes i les veus germinen en diferents episodis històrics, però són fragments d'una mateixa genealogia femenina. Aquella constel·lació de vides que, en paraules de Griselda Pollock, ens ajuden a continuar analitzant les relacions entre llenguatge, discurs, ideologia, art i gènere en un temps agitat i de crisi que cal transformar.¹

El mite de Cassandra és una de les moltes al·legories contra l'autoritat de les dones sàvies: la dona assassinada per disseny dels tirans, per atrevir-se a denunciar la tragèdia de la guerra i la ignomínia del poder patriarcal. Una llegenda i una filosofia que marca profundament l'esperit de la cultura d'Occident i el seu cànon misogin. Ara, la sacerdotessa grega que reclama un futur per la humanitat i l'artista que estima les estoies rituals i els missatges de bondat, són dues figures reals i de cabells enrinxolats. Amb aquesta aurèola angèlica il·luminen l'escenari de la història que ens expliquen: un poemari d'amor i de dol, de fortalesa i de llibertat.

Elles practiquen l'exercici secret de "tanca el ulls i mira". Aquesta sensitivitat els hi permet veure-hi clar, més enllà de la visió habitual de la raó i la lògica.² Les obres de l'artista i el

1 A la darrera edició d'un dels llibres fundacionals de la història de l'art feminista, Griselda Pollock insisteix en el desafiament radical a la història de l'art tradicional com a gesta democràtica: Griselda Pollock, Rozsica Parker. *Maestras antiguas. Mujeres, Arte e Ideología* (1981). Barcelona: Akal, 2021.

2 Sobre la sensitivitat com a trànsit d'experiència visionària, Mapi Rivera ens ofereix les seves recerques en un llibre d'observacions personals i universals sobre el trànsit de llum entre el visible i invisible: Mapi Rivera. *El Sentido Numinoso de la Luz. Aproximaciones entre creación y experiencia visionaria*. Barcelona: Herder, 2018.

missatge de la visionària troiana, relatat de forma novel·lada per l'escriptora Christa Wolf³, són bells soliloquis de l'ànima ferida que formen part dels arxius d'altres visionàries anònimes o silenciades: *xamanes*, sibil·les, bruixes, fetilleres, místiques, mèdiums o artistes. El talent per percebre energies i penetrar en el món interior, on adquirir la intuïció reveladora i la inspiració creativa, ha estat sempre una experiència i desig pròpia de les dones. Com recorda la teòloga Antonieta Potente, referint-se a l'experiència mística més enllà de la religió: *Les dones per viure el sentir més profund busquen a dins seu i els homes en la realitat*.⁴

Cassandra va ser vigilada i castigada per exercir aquesta autoritat de clarivident, i l'artista troba en el palpitant invisible la necessitat de gestar unes peces que rememoren la sang del martiri de Cassandra, el cos violentat en una túnica de proporcions divines i patronatge esotèric en forma d'estel.

Entrant a l'estudi de Kima per parlar sobre l'exposició, vaig imaginar-la ballant entre les taules mentre pintava alfabets fluídics en sedes infinites. Era tan sols una visió. Però ella em va fer saber que la seva primera vocació de vida fou la dansa, més tard els esmalts i ja, per sempre més, la seda pintada. La tela de llum i la pinzellada d'aigua són el medi i llenguatge simbòlic de les seves obres, siguin peces murals o creacions d'indumentària. Però, pintar en posició horitzontal exigeix un cos que balla. Finalment, la dansaire amb el pinzell a la mà crea peces inèdites, d'exquisida harmonia i bellesa.

Mentre parlàvem, notava la vibració dels seus rínxols siderals, i percebia la contenció de la seva veu. També vaig notar que la Kima ha iniciat un tram de camí més espiritual, intempestiu i de retorn a ella mateixa: una experiència mística, de vida interior, que hidratarà la seva ànima cada dia més i més. En veu petita em va confessar que la túnica de Cassandra és un treball que neix de *l'escolta de la veu*, quan una altra peça en vermells de dolor li reclamà més atenció.

3 Kima Guitart repensa el perfil feminista del mite de Cassandra a través de la novel·la històrica de Christa Wolf, que tracta l'episodi de la caiguda de Troia des del punt de vista d'una dona visionària, Cassandra, menystinguda i castigada pel seu poder i saviesa. Un monòleg que revisa el patriarcat i la guerra, reclamant l'estudi del passat per assegurar el futur: Christa Wolf. *Cassandra*. Madrid: Alfaguara, 1986.

4 Com a teòloga i monja, l'autora reflexiona sobre l'experiència mística com un lloc comú i necessari, a l'abast de tots i de gran força transformadora: Antonieta Potente. *Como el pez que está en el mar*. Barcelona: Editorial Paulinas, 2018.

Això passava mentre l'autora vivia la clausura i el dol d'un temps pandèmic. La Kima s'identifica amb el personatge de la lliada i sap que Cassandra no va rebre el talent visionari dels masclles de l'Olimp, sinó que va ser vigilada i castigada per posseir-lo, com moltes dones injuriades per la pràctica de la cultura de l'amor. És per això que les peces de tela lleugera i els colors de la ferida, els reliquiariis cúbics i la corporalitat del traç, dibuixen un espai d'experiència i coneixement que, des de la imatge i la paraula, busca redimir i sanar el món.

* * *

A mitja conversa a l'estudi, l'artista em relata el record de la seva mare, modista. Visualitza i admira la perfecció dels seus treballs i les interminables jornades de creativitat al taller de costura. Sens dubte, aquesta és una imatge d'alta reverberació simbòlica i familiar que sondeja en la intimitat de l'artista i que sovint les mateixes dones silenciem en les nostres biografies: el rastre i presència de la mare, la germana, la filla o les amigues. Una entrada biogràfica, la mare modista, molt important sobre la dedicació tècnica i inspirada que les uneix al gran cercle de les dones mítiques que a través dels fils, telers i patronatges "donen llum", sinònim de teixir, des de temps immemorials. Sabem que l'agulla i el fil és més antic que el pinzell i el color i que el teixit no és tan sols un llenguatge, sinó l'origen del llenguatge.

La Cassandra de la novel·la històrica de Christa Wolf no és una actriu que declama el text vestida amb túnica. La profetessa és una ànima nua i ferida que en un llarg relat en primera persona descriu i reclama la veritat de les seves visions en una aparició sobrenatural banyada en sang. L'escriptora fa parlar a Cassandra representant a totes les dones llunyanes, assumint el paper de consciència i testimoni, víctima de la brutalitat dels codis masculins de la violència, venjança i engany. Violada, exiliada, esclavitzada, Cassandra mor finalment a mans de la perversa Clitemnestra, en el palau de Micenes. Les puntes de la túnica estan xopades de sang interior.

* * *

Certament, Kima i Cassandra, les nostres protagonistes, ens representen a totes. I ens acompanyen en tot allò que les dones d'aquest relat expositiu comparteixen: el do d'atendre les veus interiors i dialogar amb un misteri que ens ofereixen en dosis homeopàtiques. Són dones de temps i narracions distants, però ara emulsionen en aquest projecte expositiu els seus relats

més íntims en una cosmovisió feta de llum i foc etern, de rituals de sang i inspiració extrasensorial. Les obres deixen missatges a l'ombra dels seus títols: *Al Llindar, L'Origen...*

La veu de Cassandra circula per les estances expositives i s'atura davant la túnica majestuosa per compartir una revelació: *L'últim serà una imatge, no una paraula. Abans que les imatges moren les paraules.*⁵

Pilar Bonet Julve

Investigadora i professora, Universitat de Barcelona.
Treballa la creativitat visionària de dones artistes.
[@visionarywomenart](#)

5 Alguns retalls del llibre *Cassandra* de Christa Wolf s'instal·len com arquitectura sonora a les sales, en la veu de Montse Guallar.

CASSANDRA

«Parlar amb la meua pròpia veu. No volia res més»: Cassandra invoca la paraula —la seva realitat, la seva veritat, el seu destí— i evoca la ferida del silenci, imposat i definitiu.

L'eco de la seva veu, a la novel·la de Christa Wolf (*Kassandra*, 1983), ens arriba del temps etern de la mitologia. En la ficció de l'escriptora alemanya s'encarna en el temps íntim de la memòria. I a les sedes de Kima Guitart es desplega i reflexa, renovat per la intensitat del diàleg entre la tradició literària i el llenguatge de l'artista.

La sacerdotessa d'Apol·lo va predir l'engany del cavall i la caiguda de Troia, el destí de les dones convertides, com ella, en botí de guerra, els seus cossos violats. En totes les versions del relat mític, déus i homes repudien la paraula de Cassandra i silencien la seva identitat. Però ella continua dient-li la veritat al futur.

En aquest espai present, Cassandra parla i en **El Llindar** profetitzava la llibertat. La seva paraula és màgica i mítica alhora, expandeix els sentits i fonamenta realitats. És paraula humana i divina, maledicció i benedicció, misteri i revelació. La llengua de l'endevina es materialitza amb pell, tacte fluid i visceral. Els seus porus acullen la visió, condensen la possibilitat i expulsen la veritat: **L'Origen** del silenci antic vibra en el moviment que articula el trànsit entre intuïció i enunciació. Perquè per a la dona que respira amb la paraula, que conspira amb ella, la profecia és un do i una condemna. La seva posició és doble perquè doble és la seva visió, gravada en els esclats que l'experiència emmarca. **Els Fragments** velen i revelen les conseqüències de l'acte de veure.

I Cassandra veu i sent el foc, l'aigua, la terra, l'aire. Els elements naturals, el metall i el poder simbòlic del blanc i del vermell conjuren l'últim viatge de la profetessa, cap a micenes, cap a la

mort. La sang, la seva empremta a la memòria, tremola a **La Túnica** que coagula la Història en el xiuxiueig de la seda, més enllà del temps i de l'espai, en la vivència de la soledat, de la veu sacrificada.

«Traspassem, sense adonar-nos-en, la frontera rere la qual el llenguatge s'atura», recorda la profetessa a la novel·la *Kassandra*. Aquí, ara, a les obres de Kima Guitart, els silencis, i les paraules són cos, to, textura: Cassandra parla amb la seva pròpia veu.

Marilena de Chiara

Assagista i traductora

CATALOGACIÓ

CASSANDRA ~ L'Origen

300 cm × 75 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural

Any 2011

CASSANDRA A MICENES ~ Sèrie fragments

Paper 39 cm × 50 cm | Imatge 31 cm × 42 cm
Estampa digital *giclée* imprès amb tintes UltraChrome
damunt paper Hahnemühle Photo rag de 308 g
Any 2019

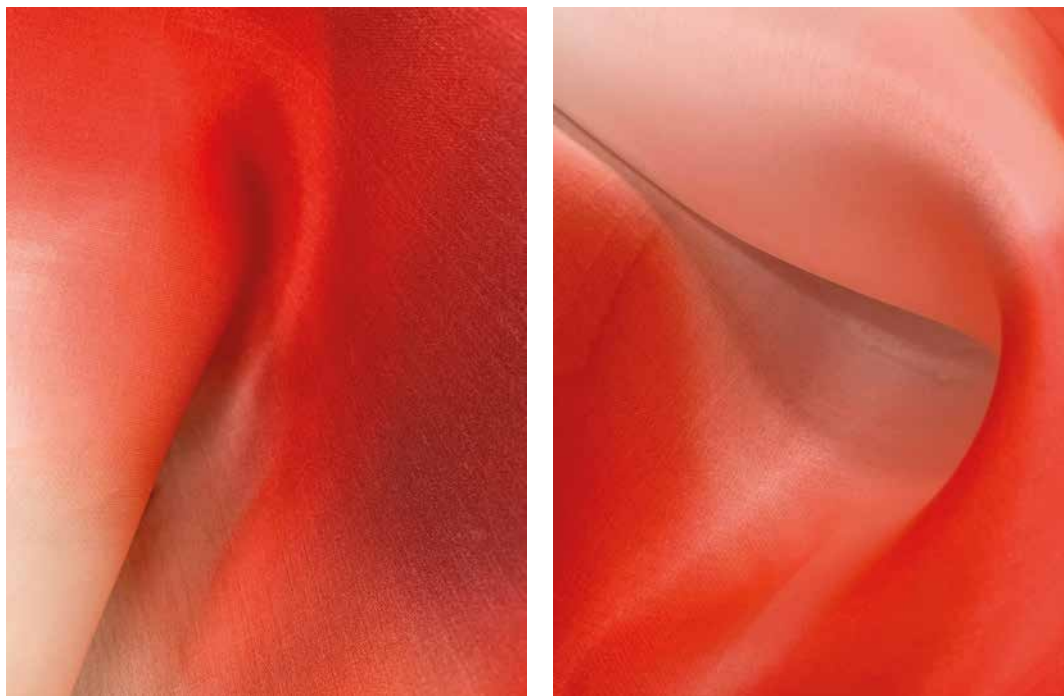

NO HI HA SIGNES PEL DOLOR, LA FELICITAT O L'AMOR ~ Sèrie fragments

Paper 39 cm × 50 cm | Imatge 31 cm × 42 cm
Estampa digital *giclée* imprès amb tintes UltraChrome
damunt paper Hahnemühle Photo rag de 308 g
Any 2019

... I SOLA ~ Sèrie fragments

Paper 39 cm × 50 cm | Imatge 31 cm × 42 cm / 15 cm × 20 cm
Estampa digital giclée imprès amb tintes UltraChrome damunt paper Hahnemühle Photo rag de 308 g
Any 2019

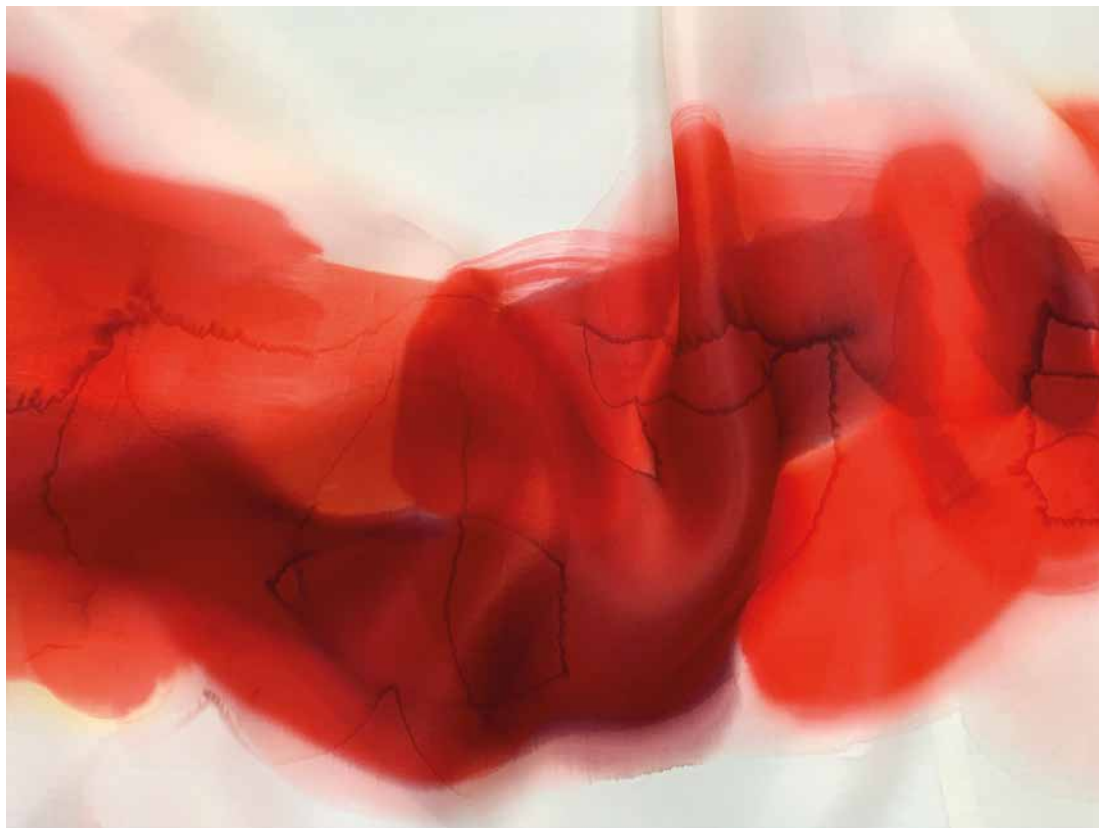

HUMILIADA ~ Sèrie fragments

Paper 39 cm × 50 cm | Imatge 31 cm × 42 cm

Estampa digital *giclée* imprès amb tintes UltraChrome damunt paper Hahnemühle Photo rag de 308 g

Any 2019

VIOLADA ~ Sèrie fragments

Paper 39 cm × 50 cm | Imatge 31 cm × 42 cm

Estampa digital *giclée* imprès amb tintes UltraChrome damunt paper Hahnemühle Photo rag de 308 g

Any 2019

SOTMESA ~ Sèrie fragments

Paper 39 cm × 50 cm | Imatge 31 cm × 42 cm

Estampa digital *giclée* imprès amb tintes UltraChrome damunt paper Hahnemühle Photo rag de 308 g

Any 2019

CERCLE DE SILENCI ~ Sèrie fragments

Ø 75 cm

Estampa digital *giclée* sobre paper Fine Art lliure d'àcid amb tinta pigmentada

Dibond bastidor d'alumini

Any 2019

ESTAVA SOLA AMB LA MEVA RAÓ ~ Cassandra cubs

Cubs de ferro 20 cm × 20 cm × 20 cm | Sedes 28 cm × 50 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural

Any 2020

LA PARAULA COM A ARMA DE LLIBERTAT ~ Cassandra cubs

Cubs de ferro 20 cm × 20 cm × 20 cm | Sedes 28 cm × 50 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural

Any 2020

PARLAR AMB LA MEVA PRÒPIA VEU ~ Cassandra cubs

Cubs de ferro 20 cm × 20 cm × 20 cm | Sedes 28 cm × 50 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural

Any 2020

SOLA ENTRE ELS HOMES I SENSE DÉUS ~ Cassandra cubs

Cubs de ferro 20 cm × 20 cm × 20 cm | Sedes 28 cm × 50 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural

Any 2020

LA TÚNICA CASSANDRA

180 cm × 350 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural

Any 2020-2021

AL LLINDAR

Sedes 70 cm × 600 cm

Tècnica directa, pintat sobre seda natural i llana-seda

Any 2021

Kima Guitart

Esparraguera, Barcelona

 <http://kimaguitart.art>

 /kimaguitart

LA TÚNICA DE CASSANDRA

Esta es una historia de mujeres clarividentes y tejidos escriturados. El relato expositivo y puesta en escena de dos voces en femenino: la artista contemporánea Kima Guitart y la mítica profeta Cassandra, hija de los reyes de Troya.

El escenario de las salas nos ofrece un relato coral de imágenes textiles y voces ocultas. Todo es frágil y al mismo tiempo intenso. Las sedas y las voces germinan en diferentes episodios históricos, pero son fragmentos de una misma genealogía femenina. Aquella constelación de vidas que, en palabras de Griselda Pollock, nos ayudan a seguir analizando las relaciones entre lenguaje, discurso, ideología, arte y género en un tiempo agitado y de crisis que hay que transformar.¹

El mito de Cassandra es una de las muchas alegorías contra la autoridad de las mujeres savias: la mujer asesinada por designio de los tiranos, por atreverse a denunciar la tragedia de la guerra y la ignominia del poder patriarcal. Una leyenda y una filosofía que marca profundamente el espíritu de la cultura de Occidente y su canon misógino. Ahora, la sacerdotisa griega que reclama un futuro para la humanidad y la artista que ama las estolas rituales y los mensajes de bondad, son dos figuras reales y de cabellos rizados. Con esta aureola angélica iluminan el escenario de la historia que nos explican: un poemario de amor y de duelo, de fortaleza y de libertad.

Ellas practican el ejercicio secreto de “cierra los ojos y mira”. Esta sensibilidad les permite verlo claro, más allá de la visión habitual de la razón y la lógica.² Las obras de la artista y el mensaje de la visionaria troyana, relatado de forma novelada por la escritora Christa Wolf³, son bellos soliloquios del alma herida que forman parte de los archivos de otras visionarias anónimas o silenciadas: chamanas, sibilas, brujas, fetilleras, místicas, médiums o artistas. El talento para percibir energías y penetrar en el mundo interior, donde adquirir la intuición reveladora y la inspiración creativa, ha sido siempre una experiencia y deseo

1 En la última edición de uno de los libros fundacionales de la historia del arte feminista, Griselda Pollock insiste en el desafío radical a la historia del arte tradicional como gesta democrática: Griselda Pollock, Rozsica Parker. *Maestras antiguas. Mujeres, Arte e Ideología* (1981). Barcelona: Aka!, 2021.

2 Sobre la sensibilidad como tránsito de experiencia visionaria, Mapi Rivera nos ofrece sus investigaciones en un libro de observaciones personales y universales sobre el tránsito de luz entre lo visible e invisible: Mapi Rivera. *El Sentido Numinoso de la Luz. Aproximaciones entre creación y experiencia visionaria*. Barcelona: Herder, 2018.

3 Kima Guitart repiensa el perfil feminista del mito de Cassandra a través de la novela histórica de Christa Wolf, que trata el episodio de la caída de Troya desde el punto de vista de una mujer visionaria, Cassandra, despreciada y castigada por su poder y sabiduría. Un monólogo que revisa el patriarcado y la guerra, reclamando el estudio del pasado para asegurar el futuro: Christa Wolf. *Cassandra*. Madrid: Alfaguara, 1986.

propia de las mujeres. Como recuerda la teóloga Antonieta Potente, refiriéndose a la experiencia mística más allá de la religión: *Las mujeres para vivir el sentir más profundo buscan dentro suyo y los hombres en la realidad.*⁴

Cassandra fue vigilada y castigada por ejercer esta autoridad de clarividente, y la artista encuentra en el palpitar invisible la necesidad de gestar unas piezas que rememoran la sangre del martirio de Cassandra, el cuerpo violentado en una túnica de proporciones divinas y patronaje esotérico en forma de estrella.

* * *

Entrando en el estudio de Kima para hablar sobre la exposición, me la imaginé bailando entre las mesas mientras pintaba alfabetos fluídicos en sedas infinitas. Era tan solo una visión. Pero ella me hizo saber que su primera vocación de vida fue la danza, más tarde los esmaltes y ya, para siempre más, la seda pintada. La tela de luz y la pincelada de agua son el medio y lenguaje simbólico de sus obras, sean piezas murales o creaciones de indumentaria. Pero, pintar en posición horizontal exige un cuerpo que baila. Finalmente, la bailarina con el pincel en la mano crea piezas inéditas, de exquisita armonía y belleza.

Mientras hablábamos, notaba la vibración de sus rizos siderales, y percibía la contención de su voz. También noté que Kima ha iniciado un tramo de camino más espiritual, intempestivo y de regreso a ella misma: una experiencia mística, de vida interior, que hidratará su alma cada día más y más. En voz baja me confesó que la túnica de Cassandra es un trabajo que nace de *la escucha de la voz*, cuando otra pieza en rojos de dolor le reclamó más atención.

Esto pasaba mientras la autora vivía la clausura y el duelo de un tiempo pandémico. Kima se identifica con el personaje de la *Ilíada* y sabe que Cassandra no recibió el talento visionario de los machos del Olimpo, sino que fue vigilada y castigada por poseerlo, como muchas mujeres injuriadas por la práctica de la cultura del amor. Es por ello que las piezas de tela ligera y los colores de la herida, los relicarios cúbicos y la corporalidad del trazo, dibujan un espacio de experiencia y conocimiento que desde la imagen y la palabra busca redimir y sanar el mundo.

* * *

A media conversación en el estudio, la artista me relata el recuerdo de su madre, modista. Visualiza y admira la perfección de sus trabajos y las interminables jornadas de creatividad en el taller de costura. Sin duda, esta es una imagen de alta reverberación simbólica y familiar que sondea en la intimidad de la artista y que a menudo las mismas mujeres silenciamos en nuestras biografías: el rastro y presencia de la madre, la hermana, la hija o las amigas. Una entrada biográfica, la madre modista, muy importante

4 Como teóloga y monja, la autora reflexiona sobre la experiencia mística como un lugar común y necesario, al alcance de todos y de gran fuerza transformadora: Antonieta Potente. *Como el pez que está en el mar*. Barcelona: Editorial Paulinas, 2018.

sobre la dedicación técnica e inspirada que las une al gran círculo de las mujeres míticas que a través de los hilos, telares y patronajes “dan luz”, sinónimo de tejer, desde tiempos inmemoriales. Sabemos que la aguja y el hilo son más antiguos que el pincel y el color y que el tejido no es tan solo un lenguaje, sino el origen del lenguaje.

La Cassandra de la novela histórica de Christa Wolf no es una actriz que declama el texto vestida con túnica. La profeta es un alma desnuda y herida que en un largo relato en primera persona describe y reclama la verdad de sus visiones en una aparición sobrenatural bañada en sangre. La escritora hace hablar a Cassandra representando a todas las mujeres lejanas, asumiendo el papel de conciencia y testimonio, víctima de la brutalidad de los códigos masculinos de la violencia, venganza y engaño. Violada, exiliada, esclavizada, Cassandra muere finalmente a manos de la perversa Clitemnestra, en el palacio de Micenas. Las puntas de la túnica están impregnadas de sangre interior.

* * *

Ciertamente, Kima y Cassandra, nuestras protagonistas, nos representan a todas. Y nos acompañan en todo aquello que las mujeres de este relato expositivo comparten: el don de atender las voces interiores y dialogar con un misterio que nos ofrecen en dosis homeopáticas. Son mujeres de tiempo y narraciones distantes, pero ahora emulsionan en este proyecto expositivo sus relatos más íntimos en una cosmovisión hecha de luz y fuego eterno, de rituales de sangre e inspiración extrasensorial. Las obras dejan mensajes a la sombra de sus títulos: *En el Umbral, El Origen...*

La voz de Cassandra circula por las estancias expositivas y se detiene ante la túnica majestuosa para compartir una revelación: *Lo último será una imagen, no una palabra. Antes que las imágenes mueren las palabras.*⁵

Pilar Bonet Julve

Investigadora y profesora, Universidad de Barcelona.
Trabaja la creatividad visionaria de mujeres artistas.
@visionarywomenart

5 Algunas frases del libro *Cassandra* de Christa Wolf se instalan como arquitectura sonora en las salas, en la voz de Montse Guallar.

CASSANDRA

«Hablar con mi propia voz. No quise nada más»: Cassandra invoca la palabra —su realidad, su verdad, su destino— y evoca la herida del silencio, impuesto y definitivo. El eco de su voz, en la novela de Christa Wolf (*Kassandra*, 1983), procede del tiempo eterno de la mitología. En la ficción de la escritora alemana se encarna en el tiempo íntimo de la memoria. Y en las sedas de Kima Guitart se despliega y se refleja, renovado por la intensidad del diálogo entre la tradición literaria y el lenguaje de la artista.

La sacerdotisa de Apolo predijo el engaño del caballo y la caída de Troya, el destino de las mujeres convertidas, como ella, en botín de guerra, sus cuerpos violados. En todas las versiones del relato mítico, dioses y hombres repudian la palabra de Cassandra y silencian su identidad. Pero ella le sigue diciendo la verdad al futuro.

En este espacio presente, Cassandra habla y en **El Umbral** profetiza la libertad. Su palabra es mágica y mítica a la vez, expande los sentidos y fundamenta realidades. Es palabra humana y divina, maldición y bendición, misterio y revelación. La lengua de la adivina se materializa en piel, tacto fluido y visceral. Sus poros acogen la visión, condensan la posibilidad y expulsan la verdad: **El Origen** del silencio antiguo vibra en el movimiento que articula el tránsito entre intuición y enunciación. Porque para la mujer que respira junto a la palabra, que conspira con ella, la profecía es don y condena. Su posición es doble porque doble es la visión, grabada en los destellos que la experiencia enmarca. **Los Fragmentos** velan y revelan las consecuencias del acto de ver.

Y Cassandra ve y siente el fuego, el agua, la tierra, el aire. Los elementos naturales, el metal y el poder simbólico del blanco y del rojo conjuran el último viaje de la profetisa, hacia Micenas, hacia la muerte. La sangre, su huella en la memoria, tiembla en **La Túnica**, que coagula la Historia en el susurro de la seda, más allá del tiempo y del espacio, en la vivencia de la soledad, de la voz sacrificada.

«Traspasamos, sin notarlo, la frontera tras la cual el lenguaje cesa», recuerda la profetisa en la novela *Kassandra*. Aquí, ahora, en las obras de Kima Guitart, los silencios y las palabras son cuerpo, tono, textura: Cassandra habla con su propia voz.

Marilena de Chiara

Ensayista y traductora

CASSANDRA'S TUNIC

This is the story of clairvoyant women and recorded fabrics. This is the exposition and staging of two female voices: contemporary artist Kima Guitart and mythological prophetess Cassandra, daughter of the king and queen of Troy.

The setting of the rooms gives us a choral account through textile images and hidden voices. It is all both fragile and intense. The silks and voices emerge from different historical eras, but they are fragments of the same feminine genealogy. This constellation of lives that, in the words of Griselda Pollock, help us continue analysing the relationships between language, discourse, ideology, art and gender in a turbulent time of crises that must be transformed.¹

The myth of Cassandra is one of many allegories against the authority of wise women: the woman murdered at the tyrants' orders for daring to denounce the tragedy of war and the ignominy of patriarchal power. A legend and a philosophy that deeply marked the spirit of Western culture and its misogynistic canon. Now, the Greek priestess who calls for a future for humanity and the artist who loves ritual stoles and messages of goodness are two real figures with curly hair. With this angelic aura, they illuminate the stage of the story they tell us: a collection of poems on love and sorrow, strength and freedom.

They exercise the secret practice of "closing your eyes to see". This sensitivity allows them to see clearly, beyond the usual vision of reason and logic.² The artist's works and the message of the Trojan visionary, told in novel format by writer Christa Wolf³, are beautiful soliloquies of an injured soul that are part of the archives of other anonymous or silenced visionaries: female shamans, witches, enchantresses, mystics, mediums and artists. The talent for perceiving energy and penetrating the inner world, where they acquire revelatory intuition and creative inspiration, has always been an experience and

1 In the latest edition of one of the foundational books of feminist art history, Griselda Pollock insists on radically challenging traditional art history as a democratic act: Griselda Pollock, Rozsica Parker. *Ancient Mistresses: Women, Art and Ideology* (1981). London: Bloomsbury Academic, 2020.

2 On sensitivity as a conduit for visionary experience, Mapi Rivera shares her research in a book of personal and universal observations on the movement of light between the visible and the invisible: Mapi Rivera. *El Sentido Numinoso de la Luz. Aproximaciones entre creación y experiencia visionaria* (The Numinous Meaning of Light. Approximations between Creation and Visionary Experience). Barcelona: Herder, 2018.

3 Kima Guitart rethinks the feminist profile of the Cassandra myth through Christa Wolf's historical novel, which looks at the fall of Troy through the eyes of a visionary woman, Cassandra, undervalued and punished for her power and wisdom. A monologue that examines patriarchy and war, calling for a study of the past to ensure the future: Christa Wolf. *Cassandra: A Novel and Four Essays*. London: Virago, 1984.

desire characteristic of women. As theologian Antonietta Potente remembers, referring to the mystic experience beyond religion: Women, to experience the deepest meaning, look into themselves and men, to reality.⁴

Cassandra was restrained and punished for exercising this clairvoyant authority and the artist finds, in the invisible throb, the need to create pieces that recall the blood of the martyr Cassandra, her violence-stricken body in a tunic of divine proportions and esoteric patternmaking in the shape of a star.

* * *

Walking into Kima's studio to speak with her about the exhibition, I imagined her dancing among the tables as she painted fluid alphabets on infinite silks. It was just a vision. But she told me her first calling in life was dance, then enamelwork and now, forever more, painted silk. The fabric of light and strokes of water are the symbolic language and medium of her works, whether wall hangings or clothing. However, painting in a horizontal position requires a body that dances. Finally, the dancer, brush in hand, creates novel pieces of exquisite harmony and beauty.

While we spoke, I noted the vibrations of her sidereal curls, and perceived the restraint in her voice. I also noted that Kima had set off down a more spiritual path, untimely and a return to herself: a mystical experience, of inner life, that will hydrate her soul more every day. In a low voice, she confessed to me that Cassandra's tunic was born from listening to the voice, when another piece in the red of pain demanded more of her attention.

This happened while the artist was experiencing the lockdown and sorrows of the pandemic. Kima identifies with the character from the Iliad and knows that Cassandra didn't get her visionary talent from the olympian males. But was restrained and punished for possessing it, like many women cursed for practising the culture of love. This is why the pieces of light cloth with the colours of a wound, the cubic reliquaries and the corporeality of the stroke, draw a space of experience and knowledge that, through images and words, seeks to absolve and heal the world.

* * *

In the middle of our conversation in her study, the artist told me memories of her mother, a seamstress. She visualised and admired perfection in her work and the endless hours of creativity in her sewing workshop. This is clearly a highly symbolic, family-based image that delves into the artist's intimate history, which women often silence in our own biographies: the trace and presence of our mothers, sisters, daughters and female friends. A biographical note, the seamstress mother, that is very important because of the technical dedication and inspiration that unites them to the great circle of mystical women who,

4 As a theologian and nun, the author reflects on the mystical experience as commonplace and necessary, open to all, with great transformative power: Antonietta Potente. *Come il pesce che sta nel mare* (Like the fish that is in the sea). Rome: Paoline Editoriale Libri, 2017.

through threads, looms and patterns, 'shed light', synonymous with weaving, since time immemorial. We know that the needle and thread are older than the paintbrush and colour, and that fabric is not only a language but the origin of language.

The Cassandra of Christa Wolf's historical novel isn't an actress reciting a text dressed in a tunic. The prophetess is a bare, injured soul who, in a long first-person account, describes and claims the truth of her visions in a supernatural apparition bathed in blood. The writer makes Cassandra speak, representing all the far away women, assuming the role of conscience and witness, victim of the brutality of masculine codes of violence, revenge and deceit. Raped, exiled, enslaved, Cassandra finally dies at the hands of the perverse Clytemnestra, in the palace of Mycenae. The tips of the tunic are drenched with blood.

* * *

Truly, Kima and Cassandra, our protagonists, represent all of us. And they guide us in everything shared by the women in this exhibition: the gift of listening to inner voices and speaking with a mystery offered up in homoeopathic doses. These women belong to different times and narratives, but now, in this exhibition, they blend their most intimate tales in a worldview made of light and eternal fire, blood rituals and extrasensory inspiration. The works hide messages behind their titles: *Al Llindar* (On the Verge), *L'Origen* (The Source)...

Cassandra's voice flows through the rooms of the exhibition and stops before the majestic tunic to share a revelation: *The last will be an image, not a word. Words die before images.*⁵

Pilar Bonet Julve

Researcher and Professor, University of Barcelona.
Focus on the visionary creativity of female artists.
[@visionarywomenart](#)

5 Some excerpts from the book *Cassandra* by Christa Wolf are installed as sound architecture in the rooms, with the voice of Montse Guallar.

CASSANDRA

«Speaking with my own voice. I wanted nothing more»: Cassandra invokes the word — its reality, its truth, its destiny — and evokes the wound of silence, imposed and definitive. The echo of her voice, in Christa Wolf's novel (*Kassandra*, 1983), comes from the eternal time of mythology. In the fiction of the German writer it is embodied in the intimate time of memory. And in Kima Guitart's silks it unfolds and reflects, renewed by the intensity of the dialogue between literary tradition and the artist's own language.

The priestess of Apollo foresaw the stratagem of the horse and the fall of Troy, the fate of women turned, like herself, into spoils of war, their bodies violated. In all versions of the myth, gods and men repudiate Cassandra's word and silence her identity. But she continues to speak the truth to the future.

Today, in this space, Cassandra speaks and in **The Threshold** she prophesies freedom. Her word is magical and mythical at the same time, it expands the senses and grounds realities. It is a human and divine word, curse and blessing, mystery and revelation. The fortune-teller's tongue materializes in skin, fluid and visceral touch. Its pores welcome the vision, condense possibility and expel the truth: **The Origin** of that ancient silence vibrates in the movement that articulates the transit between intuition and enunciation. Because for the woman who breathes with the word, who conspires with it, prophecy is both a gift and a curse. Her position is double because the vision is double, engraved in the gleams framed by the experience. **The Fragments** veil and reveal the consequences of the act of seeing.

And Cassandra sees and feels fire, water, earth, air. The natural elements, the metal and the symbolic power of white and red conjure up the prophetess's last journey, towards Mycenae, towards death. Blood, its trace in memory, trembles in **The Robe**, which coagulates History in the whisper of silk, beyond time and space, in the experience of solitude, of the sacrificed voice.

«We cross, without noticing it, the border after which language ceases», recalls the prophetess in the novel *Kassandra*. Here, now, in Kima Guitart's works, silences and words become body, tone, texture: Cassandra speaks with her own voice.

Marilena de Chiara

Essayist and translator

Hina

ÉS UN CONSORCI DE:

Diputació
Barcelona

Ajuntament de Terrassa

Centre de Documentació
i Museu Tèxtil

Salmeron, 25
08222 Terrassa

www.cdm.t.cat

ISBN 13 978-84-123228-3-5

9 788412 322835